

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Psalmis. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

domadam, quousque octo diebus ante Natiuitatem dicantur Antiphonæ propriæ, postremis diebus ad Laudes, & Horas assignata.

10 Antiphonæ ad, *Magnificat*, in primis Vesperis Dominicarum, vt plurimum sumuntur ex sacra Scriptura veteris Testamenti legēda in Matutino eiusdem Dominicæ. In secundis autem Vesperis sumuntur de Euangelio, quod in eadem Dominica legitur, sicut etiam ad Laudes; vt diei Dominico deferuiat vtrumque Testamentum. Dominicæ Paschales Antiphonis gaudent de nouo tantum Testamento, quia Christi resurrectio causa est, vt in nouitate vitæ ambulemus, ex Paulo *Roman. 6.*

11 Additur Antiphonis tempore Paschali in fine, *Alleluia*: ad letitiam Paschalem sapissimè declarandam, de qua voce diximus supra *cap. 4. nu. 5.*

12 Quid, si Antiphona sumitur ex principio Psalmi, vel Cantici, & incipit, sicut Psalmus, vel Canticum? eo casu non dicitur principium Psalmi, seu Cantici; sed continuatur, quod sequitur in Psalmi, vel Cantico, ab eo loco, vbi desinit Antiphona; quod nota præsertim (errant multi) in officio Dedicacionis Ecclesie in tertio Nocturno in Psal. *Qui habitat*. nam die primo, & octauo, dicta integræ Antiphona à Choro, incipi debet Psalm. à secundo versu: *Dicet Domino, &c.* si vero tempore Paschali addas in fine, *Alleluia*, tunc incipitur Psalm. à primo versu: *Qui habitat*; quia illud, *Alleluia*, tollit continuationem Antiphonæ cum Psalmi: simile habes exemplum in Ascensione Domini, in secundo Nocturno: *Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, alleluia*; & Psalmus incipit à primis verbis eiusdem: *Exaltabo te Domine, &c.* & ita in praxi communiori seruetur, quod est rationabilius. & in recognitione postrema Breuiarij addi hoc loco curauimus. In Feriæ secundæ Vesperis ferialibus, dicto initio Antiphonæ ab Hebdomadario, *Magnificat*, Cantor, & Chorus simul prosequuntur: *anima mea Dominum*: quia diuidi commodè non po-

test vltima pars versus. Illud certè est obseruandum, in enunciandis Antiphonis, vt initium numquam sit vnus syllaba; neque eiusmodi, vt absurdè orationem præcidat, quod monetur in Cærimon. Clericorum Regular. Sancti Pauli *lib. 1. cap. 10.*

De Psalmis. Cap. VIII.

1 **S**I Psalterium Sacerdos ignorat, nomen Sacerdotis vix in eo constabit, ait Aug. 28. *dist. que ipsis.* & hoc memouit, vt hoc loco plura recenseam ad pleniorè Psalterij cognitionem; de vocabulo, Auctore, Ordine, Materia, Cantu, & Vsu Psalmorum, breuiter tamen, enarraturus.

2 *Psalmus* Græcis idem, quod Latinis, cantus, sine sonus, qui fit manibus, pulsato psalterio, vt *1. Reg. 16.* fit etiam voce, vt *Psal. 33. bene psallite ei in vociferatione.* at Psalmi Dauidici continent Dei laudes, vel preces ad eum. vnde ferè idè est Psalmus, quod Hymnus, vt ex titulo Hebraeo Psalterij habetur, qui est: liber Hymnorum, seu Laudum diuinarum.

3 *Psalterium*, quo Romana Ecclesia vtitur, est ex translatione Sancti Hieronymi Romana, teste Radulph. *propof. 8.* & differt à Psalterio Rom. quod adhibetur Romæ in aede Vaticana S. Petri, quo etiam vtuntur Ambrosiani. S. Franciscus in sua Regula excipiens ab officio diuino *Psalterium Romanum* intelligit de eo, quod in Vaticana S. Petri est in vtu antiquissimo.

4 *De Auctore* tria sunt certa. Primò, Auctorem primarium esse Spiritum Sanctum. *Aclor. 3. Hebr. 3.* Secundò, maximam partem esse Dauidis, qui *2. Reg. 29.* egregius appellatur Psalter Israel: & Isidor. *lib. 1. de offic. cap. 5.* vocat Dauidem Psalmorum Theaurum. Tertio, probat Bellarmin in *præfat. ad explan. in Psalmos*, eos, qui carent titulo, & eos item, qui nomen Dauid in titulo præferunt, quocumque casu, seu genitiuo, seu datiuo, esse Dauidis. De reliquis Psalmis, qui alij præferunt auctorem, communior est sententia.

tentia, esse omnes vnus Dauidis; quæ est Chrysoft. Augustini, & aliorum. Pluribus agit de hac re Aug. Torniellus Congregationis nostræ, in *Sacris Annal. Anno Mundi 2964.* à num. 4.

5 Ordo Psalorum triplex esse potest. 1. Biblicus, Historicus, Ecclesiasticus; *Biblicus* est, qui in sacris Biblijs habetur, à primo vsque ad Psal. 150. quos diuidunt aliqui (& placet diuisio Bellarmino,) ita vt primi quinquaginta pertineant ad penitentes, siue incipientes; alij quinquaginta ad proficientes; reliqui quinquaginta ad perfectos. Si diuidas, vt dimidium Psalterij inuenias pro numero versuum; sicuti omnes versus sunt 2606. ita dimidium versuum erit inter illos duos versus, Psal. 77. *Cor autem eorum non erat rectum cum eo. &c. Ipse autem est misericors;* quasi cætrum psalterij sit summa malitia hominum; & summa bonitas Dei.

6 Ordo *Historicus*, quo scilicet tempore quisque psalmus fuerit compositus, difficilimè haberi potest. Nam ordo *Biblicus* est, vel quo reperti sunt ab Esdra, vt videtur sentire S. Athanas. in *Synopsi*; vel quo ordinati sunt à Septuaginta Interpretibus, vt docet S. Hilarius in *Prologo Psalorum*. scitur aliquorum tempus, qua de re vide Torniellum loco citato, qui sequentes ordinat hoc modo.

Psal. 143. Benedictus Dominus.

9. Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo

10. In Domino confido

58. Eripe me de inimicis m.

33. Benedicam Dominum

56. Miserere mei Deus miserere

62. Deus Deus meus: ad te

51. Quid gloriaris in malitia.

108. Deus laudem meam

139. Eripe me Domine ab h.

53. Deus in nomine tuo

141. Voce mea ad Dominum clamaui: voce mea ad Dominum deprecatus sum.

25. Iudica me Domine: quoniam

5. Verba mea auribus

12. Vsquequo Domine.

16. Exaudi Domine iustitiam

57. Si verè vtiq̃

85. Inclina Domine

93. Deus vltionum Dominus

26. Dominus illuminatio

138. Domine probasti me

132. Ecce quàm bonum

2. Quare fremuerunt

23. Domini est terra

46. Omnes gentes plaudite

28. Afferte Domino

104. Confitemini Domino; & inuocare

29. Exaltabo te Domine

50. Miserere mei Deus, secundum magnam

6. Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripas me. Miserere mei, &c.

37. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Quoniam

31. Beati quortim remissæ

7. Domine Deus meus, in te

3. Domine quid multiplicati sunt.

142. Domine exaudi orationem meam; auribus percipe

38. Dixi, custodiam vias meas.

39. Expectans expectaui Dominum

40. Beatus qui intelligit

41. Quemadmodum desiderat

42. Iudica me Deus

54. Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris

83. Quam dilecta tabernacula tua

96. Dominus regnauit, exultet terra.

45. Deus meus refugium

17. Diligam te Domine.

106. Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius: Dicant

123. Nisi quia Dominus erat in nobis.

Psalorum tempus aliorum profus nescitur. omnes autem ante Annum mundi 3020. quo Dauid mortuus est, & forte vltimus ille fuit, qui in Biblijs est 36. *Noli amulari, &c.* in quo ait: *Iunior sui, etenim senui;* vt mea fert coniectura.

7 Ordo Psalmorum *Ecclesiasticus* est alius à prædictis. Nam aliqui dicuntur *Matutinales*, qui ante prandium in Choro dicuntur; aliqui *Vespertinales*, qui à prandio. *Matutinales* 112. *Vespertinales* 38. quamquam in Matutino de Sanctis, & Dedicat. Eccles. aliquando cantantur Psalmi, *Cum inuocarem*, & *Qui habitabat*, qui sunt *Vespertinales*; & in Completorio. *Psal. In te Domine speravi*, qui est etiam *Matutinalis*. Si diuidas eosdem per Horas, ad Matutinum recitantur in tota hebdomada xxi. ad Laudes xiii. ad Vesperas xxxv. ad alias Horas xj. qui faciunt summam CL.

8 Eosdem recitari in Horis Canonicis. Pontiani Decreto refert in eius vita Ribadencira: sed vel ubique non fuit receptum, vel Romæ quoque neglectum. nã post annos centum, & ultra, Psalmos omnes per Dominicam, & Feras distribuit S. Hieron. ex Radulpho *propos. 10.* & Damasus decreuit hoc ordine recitari, ex Baronio anno 60. cum nihil fuit ex psalmis Romæ in templis legeretur, vt ipse Damasus fatetur, in *Epist. ad Hieron. in Tomo primo Concil.* Hieron. igitur constituit in Dominicis 18. Psalmos, duodecim in Matutinis ferialibus, & in Matutino Festorum dimidium numeri Dominicarum, id est, Psalmos nouem, ad Horas Ambrosium sequutus distribuit in plures partes psalmum 118. *Beati immaculati.* Hæc postrema Radulphus *propos. cii.* De numero duodenario in Ferijs narrat Cassianus 2. *de instit. can. cap. 4.* quod coram Monachis Angelus apparens, duodecim Psalmos continenter cecinit, quibus finitis, *Alleluia*, cantauit, ac siluit, non amplius visus, nec auditus. Vnde à Concil. Turonen. *cap. 19.* ad Matutinum duodecim saltem Psalmos expediri iustum est, facta mentione prædictæ visionis Angelicæ. extat Decretum Gregorij Septimi *de cons. distincl. 5. In die omnibus diebus*, inquit, alijs (excipit Pascha, & Pentecostem) per totum annum, si festiuitas est, nouem Psalmos, & nouè Lectiones dicimus. Alijs autem diebus duodecim Psalmos, & tres Lectiones re-

citamus. In diebus Dominicis octodecim Psalmos, & nouem Lectiones celebramus. *Hæc ibi.*

9 Pluralitas Psalmorum mysticè significat, recolendos esse mores bonos diuersorum operum per plures Psalmos, ita Ordo Romanus in *Octauis Paschæ.* Minor etiam numerus Psalmorum in officio dicitur ob temporis incunclitatem, vt tempore Paschali. Radul. *propos. 10.*

10 Psalmi mutatio vnus in alium, vt pro, *Confitemini*, in Prima Dominicali dicatur *Psalm. Dominus regnauit*; & pro, *Tubilate*, in Sabbato de B. Virg. dicatur, *Bonum est confiteri Domino*; idè decreta est, vt in Hebdomada, quoad eius fieri possit, expleatur Psalterium, neque Psalmus vnus omittatur in officio totius Hebdomadæ.

11 Additum est in fine cuiusque Psalmi, *Gloria Patri, & Filio, &c.* (de cuius origine diximus *supra cap. 4. num. 4. pag. 52.*) ex institutione Damasii, vt dicitur in eius Festo, quod hodie hæc scribentes celebramus, & probat Baron. Anno 382, Ambrosius autem addidit tantum eandem glorificationem Trinitatis in fine Hymnorum, non Psalmorum, vt Sanctus Augustinus affirmat *lib. 9. Confess. cap. 7.* & Cassianus docet tantum, in fine Antiphonarum subdi solitum, *Gloria Patri, &c. lib. 2. de noct. orat. cap. 8.* Falluntur ergo Nicephorus, qui *lib. 9. cap. 24.* auctorem facit Flavianum primi Versus, *Gloria Patri, &c.* & Alcumas, qui facit auctorem Hieron. petente Damasio: vnde epistola Hieronymi hæc de re merito reprobarur à Baronio Anno 325. quicquid dicat Fræcolin. 1. *par. cap. 2. in fine.* Hoc autem versu manifestè distingui mur à Iudæis, Paganis, & Hæreticis; conformamur Angelis, qui quotidie cantant Trino Deo, & Vno. Benzonius in *Magnif. lib. 5. cap. 2.*

12 Non dicitur, *Gloria Patri*, in triduo maioris Hebdom. Ordo Romanus in *Dominica Mediana*; quia in passione Christi visa est Trinitas obscurari, Dur. *lib. 6. cap. 72.* neque in Officio defunctorum; quia versus est lætitiæ, non meroris. *Vualasr. cap. 25.*

14 *Alterna* Psalmodia ea est, ut sint quasi compendium totius veteris Testamenti, quidquid enim Moyses, vel in libris tradidit, vel in lege precepit; & quidquid Propheta reliquit, vel exhortando ad virtutes, vel predicando futura, scripserunt, id ferè totum in Psalmis comprehenditur lege de hac re Radul. *prop. 9. & Bellarm. praefationem psalmodiam.*

14 De eorum Cantu nunc dicendum ab Apostolis habetur. *Coloss. 3. Ephes. 5. in psalmis cantantes*; adeo ut ex Dion. *de Eccl. Hierarch. cap. 7.* Psalmorum modulatio omnibus ferè Pontificijs mysterijs, essentia instar, adhiberetur, cantus autem primitivæ Ecclesiæ, modico flexu vocis, pronuncianti Psalmos, quàm canenti, vicinior erat, ex Isidor. *loco citato*; quod accepit ab August. *lib. 10. confess. cap. 33.* ubi facit auctorem huius moderati cantus Athanasium, renouaverunt hunc cantum Clerici regulares.

15 De *Alterno cantu* est magna questio, quis fuerit auctor? Inter Græcos videtur Dion. *de calest. Hierarch. c. 3.* hunc inuenerit cantum. Item Basil. *epist. 63.* qui testatur derivit communi omnibus Ecclesijs, exemplo sumpto à cantu Antiphonarum Ignatiano, de quo præced. cap. nu. 2. diximus. Cassianus, qui posterior, nondum videtur novisse alternum cantum *lib. 2. in stit. cap. 9. & c. 10.* fortè loquitur de solo ritu Monastico. Faciunt autem alterni cantus Psalmorum Flavianum, & Diodorum Auctores, ex Athanasio hoc enarrant. Historici Græci, sed potius instauratores eos vocat Theodor. *lib. 2. cap. 24.*

16 At inter Latinos, quamvis Tertullianus *lib. 2. ad uxorem* ijs verbis (Psalmum inter duos sonare) videatur significare alternum cantum, tamen de priuata ratione recitandi Psalmos explicatur: & Ambrosio tribuitur, qui Græcos imitatus, ex Isidor. *lib. 1. de offic. cap. 7.* & teste August. *lib. 9. confess. cap. 6.* primus inuexit in Ecclesiam alternum cantum: quem Damascus decreto generali firmavit, & communem toti Ecclesiæ fecit, ut dicitur in Breuiario in eiusdem Festo, su-

sius hac de re Francolin. *1. par. cap. 3.*
17 Denique alternus cantus significat alternam Sanctorum ad bene operandum exhortationem, Hugo *in Spec. c. 3.* & quod alter alterius onera portare debet. Dur. *in Rat. lib. 5. cap. 2.*

18 Addit Amalar. *lib. 4. cap. 3.* standum esse ad Psalmos (quod hodie observant Clerici Regulares, & nostri Ordinis ad officium diurnum) & Baron. probat ex P. Damiani Anno 1062. ut ex statu corporis, ait Amalar. demonstremus affectum mentis; hoc est, paratos non esse, siue ad domandam carnem nostram, siue ad exercitium operis (quod significat Psalmus, ut diximus) in causa nostra, & fratrum. stantes etiam in operibus bonis facilius vincimus hostes, ait Durand. *loco citato.*

19 *Vsu* eiusdem Psalmi in pluribus Festis ad Matutinum eam habet causam, quia in eodem sunt plures; & varij versus, qui pertinere commodè possunt ad varia Festa, & suggerunt varias ad rem accommodatas Antiphonas, ut rectè consideranti patebit; quod etiam notauit Durand. *loco citato.*

20 In Vesperis Festorum accidit mutatio vltimi Psalmi Dominicalium, ut sit conformior Festo, quam mutationem significat Radulph. *prop. 10.*

21 In postrema Breuiarij recognitione visum est asterisco interpungere Psalmorum versus, ut eorumdem Lectio, etiam quoad puncta, & commata, esset eadem, quæ in Vulgata editione sacrorum Bibliorum, emendatiore Vaticana vltima, Anni 1598.

De Canticis. Cap. IX.

Canticum secernit à Psalmo S. Hieronimus in *prob. expositione psalmodiarum satis susè.* Breuius, auctore Euthymio, psalmus est carmen cum instrumento psalterij. Canticum est vox musica cum harmonia ore solo prolata. Mystice psalmus bona opera; Canticum gratiarum actionem significat, ex Dur. *lib. 5. cap. 4.* Est autem Canticum antiquius psalmo, cum